

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om

de græske Diphthongers

Natur og rette Udtale.

Et Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen i Roeskilde Kathedralskole

i September 1819,

af

Dr. C. N. J. Bloch,

Professor, Ridder og Skolens Rector.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Universitets- og Roeskilde Bibliotek

Om den rette Udtale af de græske Diphthonger.

Foranlediget ved en for nogle Aar siden udkommen Undersøgelse om den rette Udtale af den græske Vocal Eta, samt nogle dermed forbundne Angreb paa Totacismen i det Hele, søgte jeg i mit sidste Program, saavidt Leiligheden dengang tillod, at udvikle, hvad jeg troede herimod med Grund kunde svares. Dog angik Spørgsmaalet egentlig kun den ene Punkt i Udtalen, der, skjønt begge Udtalelsesmaader, ligesom tvende Secter, have faaet deres sædvanlige Benævnelse *) deraf, dog i sig selv er den mindst betydelige. Thi om den græske

*) Sædvanlig nævnes Keuchlin og Erasmus som to i lige Forhold til Sagen staaende Formænd for to modsatte Meninger, imellem hvilke Læseren altsaa efter Sandsynlighedsgrunde har at domme. Men betænker man, at Keuchlin her slet ikke var Opfinder af Noget, men blot søgte at vedligeholde og forsvare den hidtil almindelige Udtale af det græske Sprog, som i Grækenland selv var overleveret Sønnen af deres Fædre, og af lærde Græker bragt til det vestlige Europa; Erasmus derimod var den, som opfod med Projecter til nye Forandringer i Udtalen, der kun vare grundede i hans egen Speculation og Bekræftelse efter at forklare sig nogle Phænomener i Udtalen, som paa den Maade syntes ham mere naturlige: da faaer Sagen et andet Udseende, og man maa forundre sig over Hollænderen, der vil lære et Folk i fjerne Egne at udtale deres Modersmaal smukt og rigtig; især da den Forandring, han derved bevirkede, netop afbringer Udtalen fra den Gracilitet og Føinhed, der efter de paalideligste Vidnesbyrd tillægges den som Særegenhed og udmærket Fortrin.

Æ-Lyd har været lidt høiere *) eller lidt lavere, nærmest sig mere til i eller til æ, kan i Grunden ikke have saa faare betydelig Indflydelse paa Velklangen i det Hele. Og neppe havde jeg heller indladt mig paa nogen Giendrivelse af hine ved Hr. Fogtmann fornyede Ideer, hvis de ikke havde forekommet mig at gribe videre ind i den græske Udtale, og at aabne Døren for den totale Danisering af samme, som Vanen vel har autoriseret, men Theorien dog ei, fordi Sproget troes at være dødt og ikke at kunne tage til Gjenmæle, burde tillade sig, saalænge der ei kan frembringes sikkrere Grunde, at stadfæste eller give Medhold.

Imidlertid da det nu eengang er kommen til en Forklaring, og en forestaaende ny Udgave af min græske Grammatik endog synes at fordre et omstændeligere Regnskab for Reglerne om Udtalen, end der i Bogen selv vil blive passende Sted til; samt andre Puncter, s. Ex. Contractionslærens rigtige Behandling, endmere gjør dette til Nødvendighed: har jeg anseet det for en passende Anvendelse af disse Blade, om jeg fremdeles benyttede dem til, saavidt deres Grændser og min Evne vil tillade, at oplære den i mine Tanker allervigtigste Punkt i disse Differentser, nemlig de saakaldte Diphthongers Udtale i det græske Sprog. Denne har man, efter den lærde og vittige Erasmi Forslag, af deres Skrivemaade og Navn ladet sig forføre til at opløse i de to særskilte Vocallyd, hvoraf vore nordvestlige europæiske Sprog sammensætte sig Diphthonger, saa at *ei, ei, oi, au, eu*, o. s. f. blev at udtale med den Dobbellyd, som hos os fremkommer ved at udtale begge Vocaler meget hurtig efter hinanden og i een Stavelse; og kun ved den ene *ou* gjorde man, ventelig fordi den og skrives med eet Tegns, den Undtagelse, at lade den beholde den enkelte Vocallyd, som dog ligesaa gyldige Grunde vindicere enhver af de andre. Jeg vil her ikke opholde mig ved at vise, hvilken forfærdelig Indflydelse en Forandring i saadanne Lyds Udtale, der næsten forekomme i hver tredje Stavelse, har havt paa Sprogets Velklang i det Hele; ligesom jeg vel heller ikke behøver at gjøre noget for Velklang aabent og af Vanen ikke bestuuet Dre opmærksomt paa, hvor lidt den idelige Blanding af lutter *Hi, Gi, Di, Au, Eu*-lyde (s. Ex. i Ordet *Ἡρακλῆυς*) kan stemme med den

*) Ved denne Leilighed kan jeg ikke undlade at forøge mit forrige Program med endnu eet Beviis for Totacismen, hvorpaa min høitagtede Ven, Hr. Prof. Gamburg, for nylig har gjort mig opmærksom. Petrus Siculus, en Kirkefader fra det 9de Aarh. bruger vitterigen det Niim: Simeon var ingen *ἴτος*, men en *κῆτος*, hvor hele Arrigheden falder bort, naar der ei læses *κῆτος*. jvf. Hegewisch hist. philol. u. litterar. Skriften. Hamburg 1793. 1fter Th. S. 109.

Forestilling, man maa gjøre sig om det Sprog, hvis Udtale prises for den gratisfælle af alle i Verden *). Hellere vil jeg strax stride til de Grunde, der saavel kunne giendrive de erasmiske Ideer, som vise, hvad Begreb man rigtigere gjør sig om de græske Diphthongers Natur og Udtale **).

Hvad der saaledes allerførst hos os maa vække den Formodning, at det græske Sprogs Diphthonger ikke ere, hvad vi sædvanlig kalde Diphthong, nemlig to saa hurtigt efter hinanden udtalte Vocaler, at man i een Stavelse hører begge Lyd, f. Ex. ai, ei o. f. v. men tværtimod saadanne enkelte Vocallyd, som ikke fuldkommen tilkjendegaves ved noget af de sædvanlige Vocaltegn, er — det latinske Sprog, hvor alle fra Græken overførte Ord og Navne vise: at Diphthongen *ai* er *æ* (f. Ex. *Αἴγυπτος* Ægyptus, *δαίμων* dæmon); *ei* langt *e* eller *i*, eller maafee en mellem begge vaktende Lyd (f. Ex. *Μαῖσιον* Museum, *Νεῖλος* Nilus); *oi* *oe*, formodentlig og i Latinen udtalt som *i* (f. Ex. *οἰκονομος* oeconomus; *Οἰδῖπός* Oedipus, *i* et gammelt Epigram *Idipus*; *οἶκος* (FOIKOS) vicus; *οἶνος* (FOINOS) vinum; fremdeles Pluralendelsen *oi*, Lat. *i*; Dat. *ois*, *is*; Artiklen *oi*, *ai*, *hi*, *hæ*; Pron. *μοι*, *σοι* (*τοι*), *mibi*, *tibi*, o. f. f.); endelig *ou* ganske Latinernes *u* (f. Ex. *Θρασύβελος* Thrasybulus; *Νουμάς*): kort, overalt kun een Vocallyd, hvor Grækerne have nogen af deres egentlige Diphthonger (thi om *au* og *eu*, hvor *u* er *v*, skulle vi nedenfor tale). Og herimod kunne selv saadanne Ord, hvor Latinerne have *ai* eller *ei*, intet Beviis afgive, da disse just ved denne Undtagelse i Skrivemaaden synes at angive os de enkelte Tilfælde, hvor Grækerne have udtalt *a* og *i* særskilt, f. Ex. *Μαία* Maia, *Αχαιά*

*) Af Andres Domme herom vil jeg allene anføre *Herrmanns* de emend. rat. gram. gr. p. 52: "Porro elegantia pronunciationis accedit, quæ admodum nulla est, si Erasmi sententiam sequimur.

**) Til den Literatur, jeg i mit forrige Program derom ansøgte, maa endnu føies Jesuiten *Reiffenbergs* under Titel *Mirtishi Serpedonii de vera atticorum pronuntiatione disertatio*, Romæ 1750, udgivne Indvendinger med *Placentinus*, og dennes Svar, kaldet *Commentarium græcæ pronunciationis*, Romæ 1752, for hvilke to ikke uvigtige Skrifter jeg har min grundlærdede Vens, Bibliothekaren *Hr. Dr. D. D. Bloch*s sædvanlige udmærkede Beredvillighed at takke. Af det Nyeste over denne Gjenstand fortjener især at nævnes det berømte Skrift af *Gotfr. Hermann* de emendanda ratione græcæ grammaticæ, hvort, bekynderligt nok! Forfatteren, uagtet han Pag. 5 yttre den stærke Foragt for den *Neuhlinke* Udtale, dog siden selv antager den i alle Puncter, undtagen ihenseende til *u*; saasom Pag. 51 fgg. ihenseendetil Diphthongerne, og Pag. 54 til Consonanterne. Men maafee er dette lutter erasmisk Udtale med den correctio nonnullarum rerum og os *tersum cultumque*, som han fordrer af Pronunciationen Pag. 5.

Achaia; nemlig ikke, uden der følger en Vocal, hvorfor i her maaskee var Consonanten Jod, og derfor ogsaa, naar den skulde være Vocal, adskiltes ved Diæresis, (s. Ex. *Taios* Cajus, *Πομπήιος* Pompejus *). — Men ogsaa den væsentligste, skjønt altid kun negative, Indvending, man i Uimindelighed kunde gjøre imod denne Argumentation fra Latinen, at man nemlig ikke altid kan fra et ofstedet Sprogs Udtale gjøre sikker Slutning til Stammsprogets, da de samme Ord ofte i begge heel forskjellige udtales, og s. Ex. skriben i Tydsken hedder skrive paa Dansk, uden at man deraf kan uddrage den Følge, at enten hiint skulde nogensinde have været udtalt skriben eller dette skrive: ogsaa denne Indvending, siger jeg, maa her bortfalde, naar man, for endnu ikke at appellere til de andre Betyrkelser,

2) hermed sammenligner de nu levende Grækere Udtale, der netop viser, at den latinske Maade at udtale Diphthongerne paa, ogsaa er den græske, i det de, hvor Diæresis ikke reent hæver Diphthonglyden, aldeles ikke kjende eller engang kunne udholde at høre i deres Sprog vor, d. e. den erasmiske Udtale af samme; men bestandig og overalt udtale *ai* som *æ*, *ei* som langt *i*, *oi* som *y* og det er *i*, *ou* som *u*, *au* og *eu* som *af* og *ef*, eller vel rettere *av* og *ev*. Er nu en saa regelmæssig Overenstemmelse imellem disse to Sprog ikke blot tilfældigen opkommen saaledes, at de begge, uafhængige af hinanden, efterat de først en Tidlang havde sagt *ai*, *ei* o. s. v. siden vare faldne paa at forandre dem til *æ*, *i* o. s. f. hvilket vel ikke Noget kan faae i Ende for Ulvor at paastaae: da maa jo Et af to finde Sted: enten at Romerne have lært denne Diphthongernes Udtale som enkelt Vocallyd af Grækerne; og da have vi jo, hvad her skulde bevises: at Grækerne have udtalt saaledes, endog i de ældste Tider, da Romernes Sprog fik alle disse Ord fra det tilgrændsende Storgrækenland; eller det maa være en Udtale, som samtlige Græker i en senere Tid skulde have optaget efter Romerne, efterat de vare komne under disses Herredomme. Men hvor liden Sandsynlighed har dette ikke hos et Folk, der var saa iverfug paa sit Sprog og stolt af at være sine Overvindere Lærer? ligesom omvendt Romerne vel heller ikke vilde, hvad de endog i det latinske Sprogs Guldalder gjorde, have ophoiet Grækernes Tale som saa yndefuld og velklingende mod deres egen, naar den af dem havde modtaget en saadan Hovedforbedring og Afflibning af det Haarde eller Svulmende i Diphthonglydene; eller have tiet med denne Fortjeneste, hvis de virkelig havde havt den?

*) Hvorledes altsaa Dr. Buttmann kan paastaae, at den Keuchlinske Udtale modbevises, og det endog uimodsigelig, af Maaden, hvorpaa Latinerne skrive græske, og Grækerne latinske Ord og Navne (see hans *Ausführl. griech. Sprachlehre*, Berlin 1819, S. 14) maa jeg tilskaae, jeg, selv efterat have læst hans Bog, ikke forstaaer.

Dg beskuden, hvor finde vi vel nogenfinde enten i det latinſke eller i det græſke Sprogs Hiſtorie, eller hos nogen af beggeſ grammatifke Forfattere, mindſte Bink, ſom berettigede til at antage Sligt?

Hertil kommer 3) de græſke Skribenters Maade at udtrykke romerſke Ord paa, da de maade formodes at have dertil brugt de Tegne, der i deres Sprog kom den latinſke Lyd nærmef. Men nu finde vi hos dem altid det latinſke Cæſar, Amilius o. d. ſrevet *Καιſαρ, Αμιλιος* (hvilket jo, hvis det græſke η, ſom Nogle paaftaaer, havde været det latinſke æ, maatte være ſrevet *Κηſαρ, Ημιλιος* o. d. ſom man dog aldrig finder), idetheiſte ε for æ, ſom i Strabos *Κεκλιος*, hvorom nedenfor; vi finde Pifo ſrevet *Πειſων*, Liger eller Ligeris (Voireſſoden) hos Strabo *Λειγυρ*, Pius og Niger paa Mynter ΠΕΙΟΣ, ΝΕΙΡΟΣ; maeri campi hos Strabo (I, 5) *μακροι μαριποι*; for ikke at tale om Brugten af ou, til hvis rigtige Udtale vi jo ikke flutte os af andet, end deraf, at vi ſee Latinerne udtrykke det ved u, og omvendt igjen Grækerne det latinſke lange u derved; en Udtale, for hvis Vedligeholdelſe vi vel ene kunne takke det Held, at Erasmus intet Argument fandt at antaſte den med, da ou vel ogsaa var bleven til ou; derſom han havde erindret ſig den gamle latinſke Skrivemaade ou for u.

En ſaare rimelig Slutningsgrund giver fremdeles 4) Latinernes egen forældede Orthographie, der naturligen havde ſin Oprindelſe fra ſamme Sted, hvorfra de fik den betydeligſte Deel af deres tidligſte Cultur og Skrivekunſt, d. e. efter al Sandsynlighed fra det nær liggende Storgrækenland *). Paa Grækernes Viis ſrevere de derfor W-Lyden med ai, Z-Lyden ſnart med ei, ſnart med oi, og U-Lyden med ou, indtil den forbedrede Orthographie efterhaanden flilte ſig ved diſſe overflødige Tegne, og udtrykte Udtalen ſimpelt, ſom den lod ſea Dret, æ, i, u. Saaledes finde vi i det ældre Latin terrai frugiferai, hvilket Pacuvius ſkal have adſkilt til terrai frugiferai **), musai; og i Inſcriptionerne hos Gruterus (p. CCXXXVI) ANTONIAI, IULIAI o. d. ſamt endog DRUSO CAISARI. Saaledes ogsaa ei for i i eidus, amicei, magnei, omneis, for idus, amici, magni,

*) Hviſer herfor anvieſes af Zeune i *introducio in lingvam latinam* §. 1. ſamt af Harles i *brevior notitia litteraturæ romanæ*, Proleg. Sect. II, §. 1. og i ſamme Forfatters *Introducio* o. m. fl. Joſ. Kuhnken i *Ytting* i *Elogium Hemſterhuſii* p. 54: "Inventa Hemſterhuſii ingenio Græcæ lingvæ analogia, ſimul etiam Latinæ ratio diluxit, patuitque clariffime, quod erant pauci ſuſpicati, totam fere Latinam lingvam ab Æolica fluxiſſe."

**) See Voſſii *Ariſtarch.* II, 4.

omnis; hos Plautus capitei o. m. best. og Gellius *) anfører af Nigibius det Forslag, at skille i Orthographien den eenslydende Gen. sing. og Nom. pl. af 2den Decl. ved at skrive det første med simpelt i, det andet med ei, f. Ex. hujus amici, men hi amicei; ligesom og i 1ste Decl. Gen. hujus terrai, Dat. huic terræ. Hvad fremdeles er for i angaaer, da har jeg alt i mit sidste Program (S. 16) anført det Saliariske pilumnus populus med *oe* af det græske *oi*, analogt med det sædvanlige *ae* af det græske *ai*. Og skulde disse Exempler endnu ikke være tilstrækkelige, behøve vi blot at gaae til de gamle romerske Love **), til columna rostrata o. d. for der i Mængde at finde Skrivemaader, som sei, diveis, leiber og loeber, mortei, oublei, joured for si, divis, liber, mortu, ubi, jure o. s. f.

Hermed stemme 5) de latinske Grammatikeres Vidnesbyrd fuldkommen; af hvilke vi først og fremmest ville lase et Die paa Quinctilians inst. orat. 1, 7, der just handler om Orthographien, og hvoraf Følgende især hører herhid: Orthographia consuetudini servit, ideoque sæpe mutata est. Nam illa vetustissima transeo tempora, quibus & pauciores literæ, nec similes his nostris earum formæ fuerunt, & vis quoque diversa. Hvorpaa han blandt andre Exempler anfører, at "indtil Accius og senere endnu skrev man lange Stavelses med dobbelte Vocaler: og endnu længere varede det, at "man ved at forene e og i brugte den samme Maade, som Grækerne med *ei*, hvorfors Lucilius byder, at pueri, naar det skal tilkjendegive Pluralitet, bør skrives puerei, og Davidernes mendaci og furi ligeledes med indskudt e; skøndt det vist nok deels er overflødig, "fordi i ligesaa vel har lang, som kort Vocals Natur" (hvormed ventelig sigtes til, at *ei* i Græskten tilkjendegiver langt i til Forskjel fra det korte i, f. Ex. ειδου, ιδου), deels endog undertiden er "til Uleilighed, saasom i Endelser paa virkelig e med langt i efter sig, "f. Ex. aurei, argentei, der ved at skrives aureei, argenteei, vilde blive forvirrende, og "især til Hinder for Begyndere i Læsningen; som det og gaaer i Græskten, hvor Etymologien byder at sætte i ikke blot i Enden af Dativerne, men selv inden i Ordet, "f. Ex. ΑΙΗΣΘΗ. Stavelsen *ae* (hedder det videre), i hvilken vi nu gjøre e til andet Bogstav, skrev man forskjellig ved ai; Noget bestandigen, ligesom Grækerne; Andre derimod kun i Singular, naar de traf paa en Gen. eller Dativ; hvorfor Virgil, som er en

*) Noct. Att. 13, 24.

***) Af hvilke man kan finde en Samling i Grotteskends latinske Grammatik, 2ter Band S. 249. fgg.

"for Elsker af det Gamle, i sine Digte har indbragt pictai vestis & aulai. Men i de "samme Ord brugde man i Plural e (efter a), f. Ex. hi Syllae, Galbae." (Man sees let, at det er allene Orthographien af Diphthongen æ, og ikke Udtalen, her omtales, saa at Melkerch aabenbar skuffer sine Lesere, naar han anfører dette Sted som Beviis for den etas-misfe Udtales Rigtighed, da det endog vidner ligesfrem imod samme. Endelig hedder det ihenseende oi, "at man rigtigere skriver cui med disse tre Bogstaver, end i Quintilians "Barndom, da man skrev det, efter en fyldigere Lyd, quoi, blot for at skille det fra qvi." Man sees heraf, at qvi og quoi maa have lydet eens; ved den fyldigere Lyd, som til-lægges oi, maa altsaa vel forstaaes y, eller et tykkere i, som nedenfor skal vises at have været Lyden af Grækerne oi. Endvidere besyres disse Quintilians Bemærkninger, foruden ved ovennævnte Sted af Gellius, ogsaa baade af Terentius Scaurus og af Festus, som begge erindre, "at Stavelsen æ af de gamle Romerne blev skreven paa græsk Wiis oi, f. Ex. aulai, pictai." Og naar dernæst Priscian siger: *Æ quando a Poëtis per *διαιπειν* pro-fertur, secundum Græcos per A & J scribitur*: hvad anden Mening ligger da heri, end den, at Latinerne, naar de i Vers for Metrumets Skyld skulle dele deres æ, ikke opløse det i æë, men i ai paa Grækerne Wiis; hvilke altsaa herved tilkjendegives at have skrevet *Æ* Lyden med de to Bogstaver oi, men ikke at have udtalt den saaledes; for her ikke at tale om det Beviis, man atter heri har paa *E*-Lydens Stægtskab med *I* hos de Gamle. Ikke mindre klart er begge disse Forfatteres Vidnesbyrd om Diphthongen *ei*, naar det hos Pri-scian hedder: "I apud antiquos post E ponebatur & EI diphthongum faciebat, quam pro omni I longo scribebant more antiquo Græcorum"; og Gellius *) af Nigidius anfører: "Græcos non tantæ inscitæ arcesso, qvi s ex o & u scripserunt, quantæ, qvi ei ex e & i; illud enim inopia fecerunt, hoc nulla re subacti; hvoraf Meningen jo er tydelig, at Grækerne maatte bruge det sammensatte Tegns oi, fordi de intet andet havde at betegne *U*-Lyden med; men at dette aldeles ikke havde været fornødent med *ei*, da de til at betegne den lange *I*-Lyd allerede havde det fornødne Tegns i deres *Iota*. Men hvortle-des kunde Nigidius have sagt dette, hvis han havde meent vores *Ei*-Lyd?

Men vi ville gaae tilbage til Grækerne selv; og her møder da allerførst det Beviis, der 6) kunde hentes fra den *Diaeresis*, som i Grækken finder Sted, endog uden-for Vers, naar begge Vocallydene skulle udtales, efterdi sammes Hensigt jo ikke kan være at adskille den større eller mindre Langsomhed, hvormed begge Vocalerne skulle udsiges efter hin-

*) Noct. Att. 19, 14 i Slutningen.

anden (hvilket vilde være Tilfældet, hvis der distingveredes ai og a-i, ei og e-i, oi og o-i); men overhovedet at tilkjendegive, naar det var een, og naar tvende Vocallyd (nemlig om det var æ eller a-e (a-i), om i eller ei, om y (i) eller o-i). Saadan er nemlig Fremgangsmaaden i andre Sprog, og fornemmelig Latinen, hvor Diæresis ikke finder Sted, uden ved de Diphthonger, der ellers bleve udtalte med enkelte Vocallyd, nemlig æ og œ, f. Ex. aër, poëta, da de ellers kunde antages for de enkelte Lyd æ og ö, samt ei i Ord, hvor Grækerne vilde have distingveret *η* fra *ει* (langt e eller i) f. Ex. Priameïa virgo (Gr. Πριαμηϊα); hvorimod det ikke findes i aurei, nivei, hvori ei (dissyllab.) jo dog ogsaa kunde været confunderet med ei (monosyllab.), hvis der havde eksisteret nogen saadan Lyd i Latinen. Og herimod kan ai i aurai, pictai o. d. ingen Indvending afgive, da dette er, som vi have seet, ligegældende med æ, og altsaa ligeledes maatte adskilles ved Diæresis, for ey at blandes med det, herved ogsaa udtrykte, simple æ. Og saaledes nu ogsaa Grækerne, som bruge Diæresis-tegn til Lyden ai, (f. Ex. Γαῖος, Latinerens Cajus, ikke Ca-i-us), men ikke til æ (f. Ex. Πτολεμαῖος, Ptolemæus, fordi det ey skal læses Ptolemaios*); ligeledes til Lyden ei, naar den skal skilles fra langt i eller, om man vil, e (f. Ex. Πομπηῖος Lat. Pompejus; men Δαρειος Darius, Μηδεια Medea, uden Diæresis). Og ligesaa adskille de *οῖ*, hvor hver af Lydene skal høres for sig, med større Mellemrum i *οῖς* (hvor Digamma vel endog gjorde en Adskillelse), med mindre i det hurtigstmuligt udtalte *κοῖ*, hvormed Aristophanes udtrykker Svinenes Grynten (og som uden Diæresis vilde været udtalt *ky* eller *ki*): men ikke, hvor *οι* er den enkelte Lyd *y* eller *i* (f. Ex. οἶνος, εἶμοι). Men hvortil nu i Prosa (hvor man ey tæller Stavelses) Diæresis-tegn, naar begge Vocallydene alligevel altid vare, som Erasmus vil, adskille, og i Udtalen ey kunde forveksles med en anden enkelt Lyd?

Et endnu mere let indlysende Beviis for, at de græske Diphthonger vare blot enkelte Vocallyd, afgive fremdeles 7) deres hyppige Ombytning og Forveksling med de enkelte Vocaler og sammes Tegne, hvorpaa man deels i Auteurs og Inscriptioner, deels i græske Grammatikers Bemærkninger finder de tydeligste Prøver, men som jo ei kunde have fundet Sted, hvis Udtalen havde været forskjellig. Saaledes findes allerede hos Homer baade *Ι*- og *Ε*-Lyden, naar de skulle forlænges, ikke sjælden udtrykte ved *ει*, f. Ex. εἶδον for ἴδον, εἶμελος for ἴμελος, εἶνος for ξένος, og omvendt, naar Stavelsen skal være kort; saaledes Infinitivendelsen *ειν* forkortet til *εν*, og hundrede andre flige baade Forkortel-

*) Om de faa Undtagelser af *Μαῖα*, *Αχαῖα*, i hvilke Sammenligningen med Latinen viser, at *αι* var ai, og *ι* ventelig Consonant, skal nedenfor blive sagt det Fornødne.

fer og Forlængelser; paa hvilke ene jeg imidlertid dog, da de til Nød ogsaa kunde tænkes at være virkelige Lydsombytninger, intet vilde bygge, dersom der ikke i de følgende Exempler laae uomstødeligere Grunde, som altsaa nu endog af hine ældste Ombytninger beslyttes. Af dette Slags er nemlig saadanne Prøver, som Wetsteen anfører, saafom at i et græsk Epigram findes *χερωνεός* for *χαρ. κωνεονος* for *κωναιγ.* *) — i Inscriptioner *πείσειν* for *πείσειν*, *κε* for *και*, *κειτε* for *κειται* o. f. d. — at Latinerne udtrykke *Κλυταιμνηστρα* ved Clytemnestra, hos Ansonius endog med fort Antepenultima; og omvendt Dionysius Halic. det latinske Prænestini ved *Πρενεσίνοι*, Strabo Navnet Cæcilius ved *Κεκίλιος*. — at paa gamle Mynter træffes Poppæa skrevet *ΠΟΠΠΕΑ*, og i Etym. M. det latinske cæcus givet ved *κεκος*. Og at det ey skal troes at være blot Tilfælde eller Skjodesløshed hos den enkelte Skriver eller Graveur, saa høre man Eustathius (til *Il. α*), som udtrykkelig bemærker at *κενος* og *καινος*, *πίσειε* og *πίσεισαι* lyde eensdan, men skrives forskjellig, det første med *ε*, det andet med Diphthong (et Navn, der altsaa ey kan betyde Dobbeltlyd). Ligeledes gjør Basilus i sine Erotemata gramm. den Bemærkning, at ethvert Ord, som begynder med *σε*, *νε*, *ξε*, skrives med *ε ψιλον*, undtagen *σαιρας*, *σαιμαν*, — *ναι*, *ναιχι*, — *χαιρω* o. fl. hvilke Undtagelser han jo umulig kunde have gjort, dersom Lyden af *αι* og *ε* ikke havde været den samme. Det samme er Tilfældet med *ει*, der ligeledes forveksles, meest med *ι*, men dog stundom ogsaa med *ε*. Hesychius f. Ex. forvirrer Substantivet *λείαν* (Bytte) med Adverbiet *λιαν* (meget), i det han forklarer *λείαν* *έλαβον* ved *ίσχυρως* (d. e. *λιαν*) *έλαβον* ή *πραιδαν* (d. e. prædam, *λείαν*); hvilket jeg ikke indseer, hvortledes man vil kunne forstaae, uden at antage, at begge Dele ere blevne udtalte *li a n*. Ligesom han overhovedet i flere Ord forveksler Stavelserne *λει* og *λι*, og f. Ex. raader at skrive *λείριον* (Blomsten) med *ει*, og ikke *ι*, hvilket han jo heller ikke kunde være falden paa, hvis Udtalen havde været forskjellig. Paa samme Maade distingverer Svidas omhyggelig *πεινα* fra *πίνα*, og i de nyere nævnte, Basilus tilføerne, Undersøggelser bemærkes, at Adjectiver paa *ιος* skulle skrives med *ι*, undtagen *ερειος* og nogle flere. Dog ved det noie Slægtskab, der er mellem *ε* og *ι*-Lyden, gives der ogsaa dem, som udtrykke Lyden af *ει* ved *ε*, i hvilken Henseende det maa være nok, at have anført følgende Autoritet af Eustathius (til Indholdet af *Il. ο*): *ετι δε το ο στοιχειον οτ εγραφετο, καδα και το ε ει, δηλουσιν οι παλαιοι*. Og hvad nu endelig *οι αν*

*) Flere Ex. see i R. Dawes miscellanea critica, cum additam. Th. Burgess, Hatleesk Uda. Lips. 1800. S. 520 o. fl. Steder, hvor det overhovedet ansees for en Kritikerne bekjendt Sag.

gaaer, da ville vi, for ikke at tale om en meget gammel Cober af Evangelierne, hvoraf Wetstein (Orat. VIII. p. 185) anfører mangfoldige Exempler paa Brugen af *v* for *oi*, eller af mit forrige Program S. 16 at gjentage det gamle ΠΣΟΙΚΗ for ΨΥΧΗ i Inscript. Herod. Att. her fornemmelig kun henvise til den i græske Lexikographer, saasom Photius og Suidas, jevnlig forekommende Forverling i Bogstavordenen af *v* og *oi*, hvilken Forverling har sin meget naturlige Grund i deres eenslydende Udtale, for hvilken man altsaa i senere Tider ansaae Tegnet for en ligegyldig Ting; samt til en tredje Bemærkning af Basilus, af samme Indhold som de forrige, i hvilken han, ligesom hist ihenseendetil *e* og *i*, saaledes nu og ihenseendetil *v* foreskriver, at Ord, som begynde med *v*, skulle alle skrives med *v*, undtagen *κοιλος* o. a. fl. og ligeledes de med *χρv*, undtagen *χρoia*, hvilke Undtagelser jo ligeledes havde været aldeles overflødige, naar *oi* ikke havde været udtalt som *v*. Og da nu *v* igjen i Græskten, ligesom i Latinen, Frankten og tildeels Tydskten, gjerne udtaltes epilt som *i*, saa have vi her tillige Dplysning af det Phænomen, hvorledes *oi* i Latinen, saavel som i de nu levende Grækers Sprog, kunde, som vi have seet, gaae over til *i* eller det med *i* ligegjældende, i gammel Skrivemaade forekommende *oe*.

Til disse Vidnesbyrd om Diphthongernes Forverling med simple Vocallyd kunne vi 8) endnu føie et Par andre Beviser af grammatiske Forfattere, som temmelig klart oplysne Sagen og hvoraf især det sidste næsten ingen Tvivl lader tilbage. Det første leveres os af Plutarch, hos hvilken det (Sympos. IX, 3) hedder, at "naar der efter *i* eller *v* følger et *a*, da kan dette ikke vore sammen med dem til een Stavelse, efterdi *a* slyer "det Fælledskab og søger at beholde sit eget Herredømme *)." (Til Exempel kunne vi tænke os *ia* af Sing. *ἰov*, *ἰάδες*). "Staaer det derimod foran eet af dem, da bruger det dem "som Medlydende (*συμφωνῶντι χρῆσθαι*) og danner Stavelser **), saasom *ἀριον*, *ἀλιον*, "Ἄλας, *αἰδῆσθαι*, og mangfoldige andre." Dette er nu ihenseendetil *v* ganske klart, da dette efter *a* bliver vort *v* eller, som Manutius i sit lille Skrift de potestate litterarum me-

*) Eller om man hellere vil: "den det tilkommende Begyndelsesplads." I Texten staaer: *ἰδιαν ἀρχῆν*.

*) Om jeg rigtig har truffet Originalens Mening, naar jeg forstaaer Ordene *συλλαβῶν ὀνομάτων ποιεῖν* om "at *a* forbinder det følgende *i* eller *v* til Eet med sig;" for jeg ikke paaftaae. Mig synes denne Fortolkning bedst at passe til Contexten, og fordærver i alt Fald ingen Ting, da den passer lige godt, hvad enten man antager *ai* og *av* for Diphthonger eller for enkelte Lyd. Jeg har derfor heller ikke bygget Noget herpaa, men allene sluttet af det foregaaende *συμφωνῶντι χρῆσθαι*.

ner, f med en Mibbellyd imellem b og f, (hvorom nedenfor). Hvad derimod i angaaer, see vi idetmindste, at det ikke er en Vocal, folgelig ikke, som Crasmanerne mene, halv Bestanddeel af deres Ai=Lyd. Der levnes altsaa kun, at det maa være Consonanten Jod, hvilket vel ogsaa kunde antages hvor der følger en Vocal, foran hvilken Jod kan høres, f. Ex. i *Αἴας*, hvor Latineren ogsaa har det, saasom Ajax, Achaja, Maja o. d. Men naar der følger en Consonant, f. Ex. i *αἰδώς*, har det ventelig ligesaa lidt i Græksen, som i Latinen, kunnet beholde sin særskilte Lyd, men amalgameret sig med det foregaaende *a* til en *W*-Lyd *), og er saaledes blevet *συμφωδῶν*. At denne Fortolkning af et Sted, som ellers Modparten, f. Ex. Reiffenberg, troer at kunne anvende for sig, er rigtig, vil, om den ikke allerede i næstfølgende Sted hos Sertus finder Stadfæstelse, dog, saavidt jeg haaber, blive klart af hvad jeg nedenfor skal vise om den virkelige Diphthonglyds Oprindelse, hvortil dette Sted endog for en Deel har givet mig Veiledning. — Vi gaae altsaa til det andet, og, saavidt jeg skjønner, saa klare Vidnesbyrd, at det maatte kunne have al Modsigelse. Det findes hos Sertus Empiricus, en Forfatter, imod hvis Alder eller Naalidelighed der dog vel ikke kan være noget at indvende. Hos ham hedder det nemlig (i hans Værk *contra Mathem. c. 5*): "Et Lydelement (enkelt Bogstavlyd, *στοιχείον*) kan man bedst skjønne at være Element deraf, at det er usammenfat og kun har een eneste Lyd, saaledes som den er i *a, e, o*, og de øvrige. Da nu Lyden af *ai* og *ei*, skjønt "Diphthong **), er enkelt og eensformig (*ἄπλῆς καὶ μονοειδῆς*), saa ere ogsaa Disse Elementer." Som Kjendemerke paa saadanne Enlyd angiver Forfatteren nu fremdeles dette, at den ved Stavelsens Slutning er uforandret den samme, som ved dens Begyndelse; da derimod en sammenfat Lyd (*συνδεδετος φθόγγος*) ved Udstrækningen forandres, som f. Ex. Stavelsen *ρα*, der begyndte med *ρ* og endte med *a*, altsaa ikke var Lydelement, men sammenfat Lyd. "Men dette — hedder det nu videre — kan aldeles ikke siges om *ai*" (at den nemlig skulde have begyndt med *A*- og endt med *J*-Lyd, d. e. været udtalt *ai*) "thi den

*) Dette synes end mere at bevises af Hebraiskens Analogie, hvor *י* kan finde Sted, naar Vocal følger efter, fordi *י* da er Consonant, f. Ex. *יָי, יֵי*; men saasnart der følger Consonant eller idetmindste ikke nogen Vocal, strax forandrer det foregaaende *a* til en det nærmere beslægtet *E*-Lyd, f. Ex. *יִי, יֵיֵי*. Det samme er Tilfældet med *י*, der, naar der ikke følger en Vocal, bliver til Vocalen *i*.

**) Det er: frevet med to Vocaler. Meningen bliver den samme, om man gjør *διφθόγγος* til Substantiv, og oversætter: "er en enkelt og eensf. Diphthong."

"samme Egenhed i Lyden, som høretes fra Begyndelsen, det samme høres og indtil Enden" (d. e. altsaa æ); saa at *ai* er et Lydelement. Da dette nu forholder sig saaledes, saa "maa ogsaa Lyden af *ei* og *ou*, da den er eensformig, usammenfat og uforandret fra Begyndelsen til Enden, være Element." Dette Sted er for tydeligt til at behøve nogen videre Udvikling eller Anvendelse; hvorfor jeg, uden at opholde mig længere derved, nu

9) henvender mig til nogle Steder hos græske og latinske Classiker, hvor Vidnesbyrdet ligger, ikke i Ord, som af Afskrivere paa nogen Maade kunde være forvanskede, men i Sagen selv, saaledes at Stedet maa blive aldeles uden Mening eller Hensigt, hvis man vil nægte den her beviiste Udtale af Diphthongerne og i dens Sted antage den erasmiske. Disse Steder ere især et Slags Ordspil, der, hvis Diphthongerne ey havde havt lige Lyd med de simple Vocaler, vilde mangle den hele Tvetydighed, hvori just Vittigheden ligger. Af dette Slags er, baade hvad *ai* og hvad *ei* angaaer, det 30te Epigram af Kallimachos, der endog for den skarpsindige Hermann *) er fortrinlig overbeviisende **), hvor Echo paa Ordet *ναίχι* (næchi) siges at svare *ἔχει* (echi). Epigrammets Pointe og hele Artighed, ligger her i Rimet: men hvor blev den af, naar man skulde læse *naichi* og *echei* efter vor Udtale ***)? — Saaledes anfører Sophisten Theon (Progymnasm. c. 4) til Exempel paa den Tvetydighed, der kan opstaae, naar kun Forening eller Adskillelse gjør Forskjel paa eenslydende Ord, *ἀλλήρις πείσσα* som forenet, og *ἀλλήρις πείσῃ* som adskilt. Men heri kunde jo ingen Tvetydighed finde Sted, naar dette sidste ey var, ligesom det første, bleven udtalt pæs usa. — Paa samme Maade vilde, hvis *ei* ikke var bleven udtalt som *i*, en god Deel af Vittigheden forsvinde fra Diogeneses Bonmot, som til Een, der pleiede at stjæle Klæder i Badehusene, sagde: *Ἐπ' ἀλειμάτιον ἢ ἐπ' ἄλλο ἰμάτιον;* "Kommer du for at salves eller for at snappe?" Thi jo større Liighed i Ordene, jo vittigere Indfaldet; og dette er Tilfældet, naar hele Forskjellen her, ligesom nylig hos

*) De emend. rat. gr. gram. p. 52.

**) Men ikke saa for Matthiä, der i sin Ausführliche Griech. Grammatik. Sp. 1817. S. 14—15 troer det Argument, der ligger i dette Sted, saavel som det, der kan hentes fra Latinernes æ, uden at afbevise dem selv, tilstrækkelig gjendrevet ved et Par andre intetsigende Slutninger, af hvilke Herrmann endog anfører den første til Forvar for Æ-Lyden af *ai*.

***) *Ἐπιπέτα δὲ dicenti ναίχι καλὸς Echo responsat ἔχει ἄλλος.* Unde apparet, quod *ai* & *ei* jam a tempore Callimachi eodem fere sono efferebantur: quod notandum." Bentley in epigr. XXX Callimachi. Og Callimachos levede en 250 Aar før Chr.

Theon, kun bestaaer i det lidet mærkelige Dphold, hvorved ἀλλο ἰμ. adskiller sig fra ἄλλῃμ *). — Ikke mindre mærkeligt er Stedet hos Cicero (epist. ad fam. IX, 22), i som til Exempel paa, at det samme Ord kan være anstændigt hos Somme og obscøent hos Andre, anfører det latinste hini, og viensynlig altsaa derved sigter til det græske βίβη, der altsaa maa være udtalt ligesom hiint; thi noget græsk Ord, som skrives βίβη, gives der jo ikke. — Og nu ibenseendetil oi have vi jo det bekendte mærkværdige Exempel hos Thukydid (de bello Peloponn. II, 54), hvor Draklet siges at have spaaet Athenienserne: ἤξει δωριεύωντος πόντος καὶ λοιμῶς ἀμ' ἀστῆ, hvilket de, da Draklet havde sagt λιμὸς, nu fortolkede om Pesten (λοιμῶς), men efter Thukydid's Mening ligesaa godt kunde antages om Hunger (λιμῶς), hvis den skulde indtræffe. Men denne dobbelte Anvendelse kunde jo en finde Sted, dersom det ene Ord var blevet udtalt λοιμὸς, og det andet λιμὸς. Med mindre man maaſkee vilde sige, at de ikke rigtig vidste, hvilket af disse to Ord Draklet egentlig havde sagt; men til denne Mening give Forfatterens Ord, ligesom forstaaede, jo ingen Anledning **). — Det samme besyretes af Dio Cassius ***), som beretter, at Helius lod Sulpicius Camerinus tilligemed hans Søn dræbe, fordi det Tilnavn Ποιητικός, som de havde arvet efter deres Forfædre og vedbleve at føre, syntes, formedelsøt dets Liig, hed med Πυθικός, at være forsmædeligt mod Neros pythiske Seire. Men hvor sikkre kunde disse utyffkelige Mennesker ikke have været paa deres Liv, naar Romerne paa den Tid havde havt Erasmus til Læremester i at tale Græsk, og smukt sagt ποιητικὸς istedetfor det med pythicos saa lige pyiticos?

*) Dette indsaae og allerede vor afbøde Miksbriugh, som i sin Oversættelse af dette Sted (Diogen. Laert. VI, 2, 52), gjør den Bemærkning, at Ordet "lidt Galvelse" kan efter den græske Udtale ogsaa betyde: "andet Klædebon."

**) Og at man ikke herimod skal med Matthiä (S. 16) anføre Stedet af Hesiodos, εγγ. 241. λοιμὸν ὄρω καὶ λιμὸν, som om Ordene da en kunde være blevne adskilte, især saa længe Digtene blot bleve affungne: saa vil jeg blot bemærke, at der med Ovenstaaende ikke nægtes, at der jo nok har eksisteret en liden Nuance, som gjorde Forskjel i Udtalen; hvad enten den saa har bestaaet deri, at oi var fyldigere (Dvinetilians pingvior sonus, see ovenfor) og nærmede sig til ο; eller Quantiteten her gjorde Forskjel, da λι i λιμὸς, som vel egentlig især ved den Ictus, der i Arsis faldt paa dette forved liqvida μ, var langt, som om det var fordoblet λιμμος, maaſkee en har været saa langtrukket, som første Stavelse i λοιμὸς.

***) Dio Cass. Nero, 19, sjeent jeg, da Læsemaaden er controverteret, ikke blandt den Mængde gode Beviser vil urgere stort paa dette.

Endelig kunne vi endnu, efter Hermanns grundede Bemærkning (p. a. Et.) finde 10) et temmelig gyltligt Beviis i Dialectet, da saavel Conjunctionen *καί* ofte foran en Vocal corripere, som Endelserne *αι* og *οι* i Nom. plur. samt *αι* i Verbernes Præs. Pass. og Imperat. Med. ved Accentuationen vises at være korte (f. Ex. *προφῆται, πῶλοι, ἀνδραποῖ. τόποιμι, τόπτειναι, ποιῶσαι*); saa at de ey kunne have været udtalte med den syldige Dobbelyd, som den erasmiske Udtale vil paabyrde dem, og ved hvilken de nødvendigen altid maatte blive lange. Jvf. om denne Korthed Buttmanns nyeste Gramm. S. 52, No. 7 og Anm. 4.

Paa Dialekternes Liighed, som Hermann endnu anfører, tør jeg intet bygge, da det er uviist, hvorvidt den Lyd, som en forskjellig Skrivemaade tilkjendegiver, ogsaa har været eens, ligesom vi og allerede have seet, hvor modsatte Slutninger der undertiden kunne gjøres af samme Beviis. F. Ex. ovenf. No. 9, anden Anm.

Imidlertid angif hvad jeg hidtil har sagt, fordetmæste endnu kun Diphthongerne *αι, ει, οι*. Endnu staae de tilbage, som ende med *υ*, nemlig *αυ, ευ, ου*. Af disse er der ingen Strid om *ου*, den eneste, der har været saa heldig at blive uantastet, medens de øvrige have maattet finde sig i at moderniseres eller localiseres efter Tider, som først vore Tungemaal havde avlet. I de to andre er Differentien ikke saa betydelig, da den allene beroer paa, om *υ* skal ansees for Consonanten *υ* eller Vocalen *υ*, hvilket ved begge Slægtskab og Liighed ikke gjør stor Forskjel i Udtalen. Efter Erasmianernes Mening skal *αυ* og *ευ* udtales *au* og *eu* (hvilket sidste igjen har enten en dansk eller en tydsk Udtale at vælge imellem *), efter de Vidres derimod, der endnu stadfæstes af Nygrækerne *av* og *ev* og det er, ved Lærebogstavernes Slægtskab, næsten det samme som *af* og *ef*. Vilde man følge den i det latinske Sprog vedtagne Analogie, da maatte det hedde *au* og *eu* foran Consonanter, f. Ex. *caurus, neuter*; *av* og *ev* foran Vocaler, f. Ex. *Agave*,

*) Det er artig at see, hvorvidt man, naar man eengang er kommen paa en Ufvej, kan ledes, for blot at beholde sin Mening. Buttmann og Mattkiz, der, som Tydskke, ikke kjende anden Lyd af Diphthongen *eu*, end den, der findes i Ordene *Leute, heulen*, d. e. vort danske *oi*, vide ogsaa strax, paa Grund af den undertiden foresaldende *Diaresis (ē)*, af Diphthongens Længde, af den slemme Haardhed, Lyden *ef* (f. Ex. i Orpheus) vilde frembringe, at finde hiin tydsk Lyd i det Græske *ev*, endog imod Analogien af *αυ*, der paa samme Maade og af samme Grunde jo maatte blive det *au*, som findes i *Häute* af *Haut*, *Läufer*, o. d. De komme altsaa endnu et Stykke længer bort fra det Rette, end vi Danske, der dog udtale *eu* som *ev*, hvilket er ganske analogt med *au* som *av*.

Evander. Vel vil Buttman *) heri gjøre den Forandring, at ogsaa de sidste Skulde være au og eu, paa Grund dels af deres Oprindelse af det græske *av* og *ev*, og dels af den første Stavelses Længde i Ordet Evan. Men ingen af Delene kan dog her bevise noget; det første, fordi den paaberaabte græske Lyd jo netop er under Dvæstion, der altsaa begaaes en Cirkel ved at ville i Latinen bevise af det, som igjen skulde bevises af Latinen; og det andet, fordi e foran v i Latinen jo ogsaa oftere, uden at henhøre til v, var langt, f. Ex. i Eva, i evado, evinco, evolvo o. s. f. hvor man dog ey kan tillægge ev Lyde af eu; og desuden ved den bløde og vocalagtige Lyd af Consonanten v, den foregaaende Vocal kunde gjerne være i samme Forsatning, som om den stod i Diphthong efter vort Begreb, hvilke det endog overhovedet er saare uvist at Latinerne nogensinde have haft nogen af **). Og ventelig er det samme Tilfældet i de Ord, hvor ai har været udtalt aj, f. Ex. Achaia, Ajax, ajo. For ikke at tale om, at detgræske E endog undertiden i lignende Tilfælde et langt, saasom i det attiske *λεως* for *λαος*, hvis første Stavelse produceres fordi det staaer som Diphthong, nemlig *λαεος* eller *λαυος* og *λαιος* ***); eller om den indtysende Velklang af av og ev fremfor au og eu foran en Vocal (f. Ex. af Agave, Evan, fremfor Agau-e Eu-an). Meget mere maa man omvendt ansee au og eu foran en Consonant for at være av og ev, hvorpaa vi endog have det tydeligste Beviis i Anekdoten hos Cicero (de divin. II, 40). Da nemlig M. Crassus i Brundisium indskibede sine Dropper, kommer der i Havnen Een gaaende, som havde Sigener fea Caunii at sælge og til den Ende jevnlig raabde Cavneas! Nu, mener Cicero, kunde Crassus af dette Raabs Lighed med cave ne eas! have taget sig et Varsel om, at han ey burde gaae. Cicero kan altsaa ikke have udtalt den første Stavelse i hiint Ord som cau, men nødvendig som cav. Og dette lader sig saa meget mere anvende paa Græskan, som

*) See hans græske Grammatiker, især den nyeste, S. 23.

***) At ae og oe i Latinen ikke ere Diphthonger eller Dvælyd, tvivler vel Ingen om. Og at au, forsaavidt det ey udtaltes tydeligen av, er gaaet over til Lyden af O, ligesom i det Franke, bliver meget sandsynligt af den dobbelte Skrivemaade caudex og codex, caurus og corus, Claudius og Clodius, Plautia og Plotia, af Aurata, der i Cic. de orat. 1, 39 er den samme, som Orata i de Off. III, 16. jvf. Vossii Aristarch. II, 4. — I aj, ej, ev var j og v uidentvial Consonanter.

***)) See Dawes misc. crit. udg. af Harles, index IV. litt. E. Det samme kan bevises om i af Latinerne Divus, Diva, hvor i ligeledes er langt foran v, ventelig fordi det i Græskan var *divos*, *diva*.

Dialekten i Brundisium jo efter al Sandsynlighed var græskagtig *). Men vi gaae nu til Græffen selv, hvor jeg ikke engang vil beraabe mig paa Manutii Autoritet **), der, i det han bestrider den øvrige Neuchliniske Udtale, netop undtager *av* og *ev* som de eneste, hvor den nygræske Udtale var rigtig; heller ikke med Wetsteen spørge dem, der finde det saa umuligt, med de nuværende Græker at udtale *γαν*, *γραν*, navn, grafn (ventelig sammentrukket af *navin*, Lat. *navim*, *gravin*): cur Græcis Græca legentibus fides non est habenda? Jeg vil allene henvisse deels til det ovenfor (under No. 8) af Plutarchs Wordsamtaler anførte Sted, hvor udtrykkelig siges, at *v* efter *a* er en Consonant (*συμφωνῶν*); deels til den af Wetsteen (Pag. 169) anførte Indskrift, hvori forekommer Ordet ΑΦΤΟΝ for *αυτον*; og deels endelig til den i Græffen ikke usædvanlige Skrivemaade af *β* for *v*. Saaledes bruges iflæng baade *λάβρος* og *λαῖρος*, *νάβλα* og *νάλλα*, og paa Severuses Mynter findes baade *Σεβίρος* og *Σευίρος*, hvor altsaa *av* og *ev* ikke kunne have været udtalte *au* og *eu*, men *v* kjendeligen er Consonanten *v*; for ikke at tale om *νεφορομήτρας*, der hos Athenæus 19, 13, findes, paa Grund af Lydslægtskabet imellem *εφ* og *ev*, urigtigen skrevet *νεφορομήτρας*, eller om Grækernes Maade at skrive latinske Navne paa, hvor f. Ex. Phavorinus hedder *Φαβαρίνος*, Flavius *Φλάβιος* o. s. fl.

Uf disse Grunde, hvis nøiere Udvikling mit nuværende Niemed ligesaa lidt vil tillade, som en omstændelig Gjendrivelse af alle mulige Modgrunde, haaber jeg nu det saa nogentunde vil være klart, at man ikke feiler ved at antage de saakaldte egentlige Diphthonger for blot enkelte, meest lange, Vocallyd; nemlig *ai* for *æ*, *ei* for *i* eller idetmindste et mod *i* grændsende *e*, *oi* for *y* og deraf det samme som i **);

*) Herimod bliver det ingen Indvending, at Terentian et Steds kalder *v* udtrykkelig en Vocal, da den ligesaavel som *i*, kjönt *Jod*, gjerne af sin vocalagtige Natur kunde med et mindre noiaigtigt Navn kaldes *aa*. Ogsaa berigtiger Gellius denne Feil i Noct. Att. 19, 14, hvor der hedder: "Si quis putat præire *v*, in his verbis Valerius, Vennonius, Volusius; aut *i* in his, jampridem, jecur, jocum, jucundum, errabit: quod hæ litteræ, quum præeunt, ne vocales quidem sunt.

**) L. c. see ovenfor ved No. 8.

**) At *oi* eller *oe* i Latinen sommetider er gaaet over til *u* (f. Ex. *ποινη*, *poena*, *punio*. *Poenus*, *Punicus*, *moerus*, *murus*, *moenia*, *munire*, eller at i Inscriptioner findes *loidos* for *ludos*, *coira* for *cura*), bliver ingen Indvending herimod, men stærkere Beviis for vor Mening, da Diphthongen i disse Ord, som i de fleste andre, har etymologisk hjemme, og Udtalen *y* netop er nærmere *u*, end *oi* er det. Een af Vocallydene beholdt altid

fremdeles *av* for *av*, *ev* for *ev*, saaledes som vores (*lav*, *fkrevs*, *fnævne*), og *ou* for *u*, (forved Vocalen *v*, f. Ex. *ουελια*, *Velia*). Muligen, ja endog sandsynligen, har der ved de flere *J*-Lyd af forskjellig Oprindelse og Orthographie mangengang i de Indfødtes Udtale eksisteret een eller anden finntuanceret Forskjel, som gjorde den forskjellige Etymologie eller Bemærkelse kjendelig; men da Skrifteegnene ligesaaletid har fuldstændig kunnet angive samme, som de altid kunne det i vort eget Modersmaal, og vi end ikke hos de nu levende Græker stedse kunne opdage en saadan Forskjel, maae vi lade denne Sandsynlighed staae som en blot Hypothese, der for os heller ikke er af nogen betydelig Værd; og derimod nøies med, hvad en fordomsfri Sammenligning af den endnu brugelige græske Udtale, og af det latinske Sprog, som endelig andre Vidnesbyrd af ældre græske og latinske Forfattere, kunde sætte os i-Stand til at slutte.

Tilbage staae nu kun de saakaldte uegentlige Diphthonger (*καταχρηστικῶς* *ἔτω λεγόμεναι*), eller de fem, som begynde med lang Vocal, samt *υ*. Ved de tre første af disse, som ere sammensatte med (underskrevet) *i*, nemlig *αι*, *ηι*, *ωι*, er det klart, at ligesom Udtalens Bægt, hvor Begyndelsesvocalen var kort (nemlig i *αι*, *ει*, *οι*) gjerne folgte paa den sidste Vocal, saa at den første forsvandt; saaledes har omvendt her den lange Begyndelsesvocal overdøet det følgende *i*, hvilket altsaa enten som blot orthographisk Mærke er bleven tilføiet eller underskrevet den foregaaende lange Vocal; eller i det højeste kun har givet dens Udtale en saa svag Modification af *J*-Lyden, at man ved denne Underbeskrivning har villet stille samme fra den virkelige *J*-Lyd. Dog er det første sandsyntigere, da det vedskrevne Nota paa Indskrifter saare hyppigen er ubeladt; og selv Dvinctilian i ovenansførte Sted (I, 7, 17) bevidner, at det er blot Etymologien, der i *ΑΗΙΣΤΗ* fordreder dette *i*, formodentlig Ordets undertiden forekommende Deling i 3 Stavelses (*ληΐση*). Og det samme er vel Tilfældet ved *ἄδης*, der poetisk afskilles til det oprindelige *αἴδης*.

Altsaa er atter her Diphthongen blot enkelt Vocallyd; hvilket vel og kun Jaae vilde nægte. — Om *ηυ* og *ωυ* gjælder, analogisk at slutte, det samme, som ovenfor er bemærket om *αι* og *ει*; hvad *ηυ* angaaer, fordi der ingen Grund sees til det Modsatte eller til nogen Undtagelse, da *υ* staaer i samme Forfatning, som ellers, og *ηυ* altid er opstaaet ved Forlængelse af den første Vocal i *αι* og *ει*. f. Ex. *αἰδάω*, *ἠἴδαον*. *εὐχόμεην* og *ἠὐχόμεην*;

Overhaand; her var det nu *o* (der i de gamle Sprog ligesaa let gaaer over til *u*, som *e* til *i*), hvorefter *i* reent tabte sig. Jvf. Vossii *Aristarch.* II, 4, der ogsaa heraf forklarer sig det Eubuydidiske *λομός*.

hvortil endnu kommer, at da *v* som *v* kun havde en blød Consonantlyd, kunde den endog stundom reent bortfalde; hvilket sees af Ordet *Κυξ*, der vel ved Diæresis kan blive *Κήξ*, men ikke desto mindre dog, udtalt som *keevx*, letteligen gik over til blot *κήξ*. Ved *ov* derimod, som kun er en ionisk Forklængelse og o-agtig Udtale af *ov*, giver denne Omstændighed Grund til at formode, at det ikke er, hvad man ellers skulde troe, af samme Natur, som *ov*, men at *v* her ligesaa vel maa beholde sin *B*-Lyd, som efter *a*, hvilket endog bekræftes derved, at *v*, som blød Consonant, atter her kan reent bortfalde. f. Ex. *Ἰάμυ* for *Ἰάμμα*, hvis Diæresis til *Ἰάμμα* udenfor Poesie af nyere Philologer med god Grund er forkastet (see f. Ex. Schweighäusers Herodot. o. fl.). I Poesien derimod, hvor *v* ved Diæresis blev bragt ind i en særskilt Stavelse, gik den naturlig over til en Vocal, ligesom Latinernes *v*, der baade kan være en Vocal og en Consonant. f. Ex. *κῆϋξ*, *Ἰάμμα*. Og at det endelig med *u* ventelig har havt samme Beskaffenhed, som med de øvrige urgentlige Diphthonger, viser dets undertiden forekommende Ombytning med simpelt *v*, hvilket idetmindste baade Athenæus (Deipnos. XI, 5) og den lærde Bössus (Aristarch. II, 2) bevidne; saa at *i* efter *v*, ligesom det underskrevne *i*, ikkun blev et orthographisk Mærke; endskjøndt det dog heller ikke er usandsynligt, at man ved et Slags tilføjet *J*- eller *Jod*-Lyd har kunnet adskille Udtalen af visse hinanden tilfældigviis lignende Ord, saasom Gen. *ἰδς* af *ἰς*, og Rom. *ἰδς* (en Søn)*; hvilken Omhu jeg imidlertid dog ligesaa lidt troer man i daglig Tale har iagttaget, som man har gjort det i Latinen ved *suis*, for at adskille, om det var Gen. af *sus* eller Dat. pl. af *suus*. Forvejling af saadanne Ord finder formedelst Contextens Hjælp langt sjældnere Sted, end man i sin Omhu for Orthographien ofte forestiller sig. Om det maa skee i Begyndelsen af Ord kan have været udtalt *vi*, og hvorvidt dette kan stadfæstes af Sammenligningen imellem *ἰδς* og *filium* (see Schneiders større gr. Lex. u. *ἰς*), vil jeg overlade Læseren selv at bedømme. Men at man idetmindste i Begyndelsen af det 8de Aarhundrede har læst selv Ordet *ἰῶν* som *yon* med simpelt *v* (og d. e. *i-on*, hvoraf altsaa maa skee med Digamma *ἰῶν*, Lat. *filium*), viser et ihenseendeligt Udtalen interessant, med latiniske Bogstaver skrevet, græsk Symbolum fra Kong Athelstans Tid, som Westreen i sin 5te Oration leverer os en Prove af, udbraget tilligemed et andet lignende, af Usserii Diatr. de symb. apost. og hvoraf fremlyser en Udtale, der fuldkommen stemmer med de nu levende Grækers.

*) Jvf. mit forrige Progr. S. 4, S. 13.

Wille vi nu samle alt dette under een eneste Hovedsynspunkt, da faae vi om Diphthongernes Udtale i det græske Sprog følgende bestemte, ogsaa til en rigtig Indsigt i den græske Contractions Natur meget vigtige, Resultat:

”Foruden de 7 Vocallyd, hvortil man i Græssen havde egne Tegn (*a, e, η, ι, o, υ, ω*) gaves der endnu adskillige, hvis Lyd og Oprindelse havde ey syntes noiaagtig nok udtrykte. Til disse troede man altsaa at behøve andre Tegn. Men da det havde sin Vanffelighed at opfinde saadanne fra Ny af, fornemmelig fordi de ey let kunde blive saa beskjendte, at enhver Læser forstod deres Betydning: saa valgte man hellere af de allerede beskjendte Tegn de, der syntes at komme den Lyd, der skulde tilkjendegives, nærmest. Det bemærkedes nemlig, at alle de Lyd, man søgte passende Tegn for, vare blot Modificationer af de alt betegnede Vocallyd, hvorved disse fik en Henbøining til *i* eller *u*, der ogsaa vare Consonanterne *j* og *v*. Disse soiede man derfor til den Vocallyd, hvis Modification man vilde betegne, og saaledes opstode Tegnene *αι, ει, οι, υι*, saa ofte *I*=Lydens Indflydelse var kjendelig; derimod *α, η, ω*, hvor den formedelst den foregaaende Vocals Længde reent forsvandt; fremdeles *αυ, ευ, ηυ, ωυ, ου*, hvor *B*=Lyden blev consonerende, ja formedelst sin bløde Udtale ofte endog enten reent bortfaldt (f. Ex. *κηνξ, κηξ. Ιουμα, Ιουμα* *), eller for sig blev uhorlig (saasom i *ου*). Saaledes blev *U*=Lyden (*a*), ved at bies hen mod *E*= eller *I*=Lyden, *æ* (*αι*); *E*=Lyden (*e*) i samme Tilfælde, *i* eller næsten (*ει*); *D*= eller *U*=Lyden (*o*) ligeledes et *y* eller *i* (*οι*), og *υ* *η*, hvor *i* kun kan være kjendeligt for Dret, naar der enten følger Vocal, hvormed det som *j* kan forbinde sig; eller *i* ved Diæresis skilles fra *υ*. Eller, om man hellere vil betragte *i* som Hovedlydene: da blev den ved en Tilfætning af *U*=Lyden til *æ*; af *E*=Lyden et herimod heldende *i*; af *U*=Lyden til *y*; og endelig af *I*=Lyden til *i* eller *ei*; hvilke fire Lyd da paa Grund af deres Etymologie skreves *αι, ει, οι, υι*. Dernæst hvad *α, η, ω* angaar, da kunde de ikke udtales anderledes, end simpelt *a, e, o*. Og endelig blev *ω* udtalt *av, ev, ηυ* og *ωυ* *euv* og *ov* eller ofte blot *ee* eller *o*. Vistnok kunde endel af disse Diphthonger været udtrykte i Skrivningen med simplere Tegn, f. Ex. *U*=Lyden, som undertiden skeede, med *ε*; langt *I*, hvilket og var hyppigt, med *ι*; langt *I* eller *I* med *υ* eller *ι*, o. s. f., hvilket og Latinerne siden indførte. Men ventelig ere hine dobbelte Tegn (*διφθογγοι*) i Orthographien beholdte for noiaagtigere at angive enten en sin Nuance i Lyden, som hine simplere Tegn ei saa fuldeligen

*) Gels Buttman siger i sin nyeste Grammatik (S. 22 Anm.) ”und ich zweifle nicht, daß auch ηυ und ωυ vielfältig und zulezt gewöhnlich bloß η und ω ausgesprochen worden.

udtrykke (f. Ex. den fulbe *U*. Lyd, den fyldigere *J*. Lyd), eller og Vocallybens Ætymologie, som i Udtal:n ikke hortet (f. Ex. Nominativendelserne *ai* og *oi*, Dativendelsen *ois*, det contracte *ei* o. fl. s.). — Dette Resultat er bestemt, og grunder sig paa alt det factiske, som de nu levende Grækere Udtale, det latinske Sprogs Analogie, Grammatikernes Vidnesbyrd, Qvantitets og Diæresislæren, Tegnenes Forverling, samt endelig mangfoldige Steder i græske og latinske Auctorens Skrifter, selv fra det græske Sprogs bedste Dage, eenstemmigen gøre os, og høves ved intet af alle de Argumenter, der lige fra Erasmus til nærværende Tid ere anførte imod denne Udtale. Hvo der imidlertid for dette alligevel vil foretrække de vaklende Raisonnementé, der endnu fremstilles af vore berømteste nyere Grammatikforfattere, Matthiå og Buttman — hvilke heller ikke engang mere ere saa rene Etacister og Diphthongister, som hine Tidens *NeoQuæres*, men ofte nok robe, at de tildeels føle Rigtigheden af et System, hvortil kun det til de modsatte Lyd nu eengang vante Dre (med hvilket jeg heller ikke nægter at jeg selv ogsaa har haft endeel at kæmpe) forbyder dem med frt Dom at gaae over — : han prøve selv, hvad vis, fuldkommen grundet og overalt tilfredsstillende Mening, han af disse Raisonnements kan faae ud, & magnus mihi erit Apollo. De anføre det latinske Sprog: men hvad kan mere tale for vor Mening, end netop dette, i hvilket der, som jeg baade her og i mit forrige Program (S. 14) har givet Wink nok om, ligesaa lidt findes de plumpe og tykke Diphthonglyd, der i Tydsken, Dansken og Engelsken ere saa almindelige, som de findes i det Franske og Italienske? og endda var Latinerne Udtale efter Quintilians egen Dom (see samme Progr. S. 15) i Sødhed, Finkhed og Indighed saa saare langt under det Græske. Bespynderligt altsaa, at der endnu kan gives dem, der, for at faae den nødvendige Overensstemmelse tilveiebragt mellem disse to Sprogs Udtale, hellere ville paanode Latinen de for samme aldeles fremmede Diphthonglyd og af Græskent slutte (som om dens Udtale var afgjort) at deres *oe* var *oi*, deres *i* *ei* o. s. f. end omvendt berigtige de falske Forestillinger, vi gjøre os om Grækernes Udtale, efter de Wink, som Latinen dog saa tydeligen giver *).

Men ventelig have mine Læsere alt længe havt de tvende Spørgsmaale tilrebe: "hvorfra da deels den græske Benævnelser *διφθογγος*, som jo netop betyder dobbeltlydende?"

*) Dette synes vel Buttman at gjøre, og beraaber sig ogsaa S. 14 derpaa, men gjør det i Grunden slet ikke; da de af ham til Exempel anførte *Πομπήιος, Κλαυδίου, Ποιαις, Κλειλια*, som vi have seet, intet beviser; og de langt vigtigere og hyppigere Tilfælde, hvor Latinen har *æ* for Grækernes *ai*, *e* eller *i* for *ei* o. s. f. af ham tvit: . . . ino i analogie med det Princip, han med hine saa Exempler har troet at kunne veyrke.

og deels den Betegningsmaade med tvende Vocaler, naar det dog kun var den enes Lyd, der skulde udtrykkes?" Dgsaa dette maa jeg altsaa kortelig besvare.

1) Hvad Navnet angaaer, da behøver man blot at lægge Mærke til, hvor lidet mange andre af de gængse grammatikalske Kunstord, etymologisk forklarede, udtømme eller treffende angive det Begreb, de skulde udtrykke; hvorfor man heller ikke til at ulede Definitionen af samme, bygger Noget paa Navnet, men allene beholder det, fordi det nu eens er bedre bekendt, end selv de adæquateste nye, man kunde opfinde. Det samme er nu her Tilfældet med Diphthongerne. Er blot den over deres Natur og Udtale hidtil givne Forklaring rigtig: da bliver det indlysende, at Navnet allene grunder sig paa Skrivemaaden af disse Lyd, og at de derfor, som Wetsteen mener, hellere burde have heddet *διγραμμοι* (d. e. dobbeltstrevne) end *διφθογγοι*. Desuden, dersom *φθογγος* var det samme som *τὸ φωνήν*, d. e. en Vocal, da var det jo ikke saa urimeligt, om man selv uden Hensyn til nogen Fordobling i Lyden, kaldte det Degen, der bestod af to saadanne Vocaler; *δεφθογγος*, især da den derved tilkjendegivne Lyd jo og var forøget og ihenseendtil Quantiteten dobbelt. — Spørgsmaalet bliver altsaa nu kun: hvorfra har da den Skrivemaade af to Vocaler for een enkelt Lyd sin Oprindelse? Vist nok lader det sig ikke let besvare, uden efter en Hypothese, da man vel af skriftlige Monumenter kan see, hvad Dannelsen et Sprog i en ældre Periode har faaet; men ey lettelig, uden ved Slutninger, kan komme efter, hvorledes denne Dannelsen er gaaet for sig. Men kunne vel de, som paastaar, at *U* eller *D* eller de andre enkelte Diphthonglyd først ere opkomme i senere Tider, give bedre Forklaring? Jeg frygter altsaa ikke for den Indvending, at hvad herom maatte siges, er blot Formodning, saafremt samme ikkun er grundet i hvad der er naturligt for den menneskelige Tales Udvikling og stemmende med de Data, vi have i det græske Sprog selv. Og derefter slutter jeg da om Diphthongbetegnelsens Oprindelse, at, da man i de ældste Tider, hvad de østerlandske Sprog noksom bevise, i Udtalen kun bemærkede tre væsentlig forskellige Vocallyd, *a*, *e*, *o*, (thi med *e* var *i*, og med *o* var *u* for nær beslægtet, til sraa bestemt og tydelig nok at kunne adskilles). stræbte de første Vocalbetegnelser sig og kun til disse. Men som man efterhaanden ved fortsatte Bestræbelser for at fuldkommengjøre Skriften bemærkede i Udtalen, ikke blot Forskjelligheden imellem *e* og *i*, *o* og *u*, som altsaa blev betegnet, men endog flere Mellemlyd, for hvilke man ikke havde egne Tegn: saa man sig, ved den Vanskelighed, det har at opfinde nye Tegn, hvilke man ey kan gjøre Regning paa at alle Læsere forstaae nødsaget til at betjene sig af dem, man allerede havde. Og da man nu blandt Sprogets bekendte Tegn just havde

lvende, ved hvis Lyd den foregaaende Vocal syntes at have faaet den Udtale, man vilde betegne, nemlig j og v (thi sandsynligviis vare disse, ligesom i Hebraiske, oprindelige Consonanter), falde man naturligviis lettest paa at benytte disse til denne Lydmodificationens Betegnelse, i det i tilkjendegav Vocallydens Tendenz mod i eller j, og v dens Tendenz mod u eller v. Man sammenligne til Dplysning heraf det hebraiske ו og ו, der, særskilte fra den foregaaende Vocal, vare Consonanter til den følgende Stavelse, f. Ex. בַּיִת, הַיָּיִן, אֶרֶץ, (og saaledes Grækerne's Αχαια, Εδυ o. d.); forenede med den derimod, forandrede dens Lyd til e eller i, f. Ex. בֵּיתֵי, אֶרְצֵי (for בַּיִתוֹ, הַיָּיִן), אֶרֶץ (for אֶרֶץ) *). Saaledes blev altsaa A, naar det grændsede mod i, d. e. W-Lyden, skrevet AI; saaledes E naar det steg mod J-Lyden eller ganske blev et langt J, betegnet EI (Hebræernes יַ eller יֵ); saaledes O, (d. e. U-Lyden), naar den bødte sig mod J (d. e. blev y) skrevet OI; og endelig Y, naar det fik tilføiet Jodlyd, YI. Eller, om man maaffee finder det tydeligere at forestille sig Sagen saaledes: bemeldte fire Diphthonger ere ikke andet, end J-Lyden modificeret paa fire Maader: den a=agtige (æ, ai), den e=agtige (ee eller i, ei), den u=agtige (y, oi), og den y=agtige (yj, vi). Ligeledes med W-Lyd blev A og E til AY og EY (av og ev); O derimod med følgende W-Lyd sammensmeltede, lig Hebræernes ו, til langt u, skrevet efter Etymologien OY **); hvorimod det korte J og U betegnedes ved blot I og Y, der herved kom til at gjælde som Vocaler; thi at Y ogsaa har været kort u, (hvilket selv muligen i Latinen har været udtalt y), seer man af Skrivemaaden Ρώμυλος (Romulus). Og hvad endelig de uegentlige Diphthongers Betegnelse æ, η, ω, angaaer, da er det rimeligt, at man netop har valgt denne for at tilkjendegive J-Lydens Umærkelighed efter lange Vocaler, hvilken Forskjel man i den ældre og mindre fuldkomne Uncialskrift ey havde brudt sig om at betegne. — Ogsaa lader sig af denne Diphthongbetegningens Oprindelse deres Diæresis forklare, og det vil ligesaavel blive indlysende, hvorledes Plato i sin Kratylos kunde lade δικαιος alludere til διαίος, (hvilket Buttmann, S. 24, Anm. anseer for Beviis paa Ai-Lyden), efterdi han blot behøvede at adskille det første ai ved en Diæresis; som hvorledes den uvidende Nicetas kunde i Titelen til Matthæi Evangelium læse κατά Ματθαιῶν d. e. Ματο

*) Ogsaa Udspirationernes Forandring i Græffen til Vocalerne E og H, der efter Alphabetordenen sees at være indtraadte istedetfor Hebraiske's svagere ו og stærkere מ, gjøre denne Formodning om Consonanternes Brug som Vocaler sandsynlig.

***) At ou stundom blev kort, maa tilskrives en senere Skjodesløshed ihenseendetil Duan-titeten.

thæion) for *ματθαιου* (b. e. Matthæon) *), hvorom Glycas **) fortæller den artige Anecdote, at da denne uvidende Gilding, som ikke havde lært andet, end at æde og drikke, ved sin Yndest hos Keiser Copronymus var bleven Patriarch, og derpaa engang i sin Celle reciterede Dvenstaaende, raabte Een af de Hosstaaende til ham: "deel ikke Diphthongen ai (b. e. Skil ikke æ ad i a og i). Men han blev vred og svarede: *Το! βααδε διφθογγα* og *τρίφθογγα* hader jeg af Hjertet.

Søvrigt vil vel Ingen forlange at jeg omstændelig skulde gjenbringe saadanne Forsvar for den Erasmiiske Udtale, som det, at den allerede for den blotte Tydeligheds Skyld var at foretrække ***). Tydeligheden for os kan jo, naar den strider imod Rigtigheden, ligesaa lidt i Græken, som i noget andet Sprog, komme i Betragtning; og stemmer den dermed, da er den jo til Beviis derfor en aldeles overflødig, ja vel endog intetfigende Grund. Her spørges jo allene, "hvorledes have Grækerne selv udtalt deres Modersmaal?" Om vi ved den Overmagt, en urigtig Bane nu eengang har faaet, kunne haabe at gjøre det Rigtigere gjældende, er et andet Spørgsmaal, som jeg her ikke vil paa tage mig at afgjøre. Men hvad der i den omhandlede Gjenstand er det rette, overlader jeg nu til den Kyndiges Dndomme med den Begjæring: Si quid novisti rectius, candidus imperti; si non, his utere mecum ****)!

*) Thi at dette var Forskjellen imellem disse to Ord's Lyd; og ikke at han blot fikke samme Lyd ai lidt længere ad, beviser Tidsalderen, paa hvilken det jo er en almindelig bekendt Sag, at *α* altid læsdes som *æ*. Men Manden skavede sig frem, og fik altsaa lige efter Bogstaven *a* - i ud af det.

**) Annal. Part. 4. p. 284 (efter Placentinii Citation).

***) See f. Ex. Matthiæ ausführl. griech. Grammatik S. 14.

****) Som denne Afhandling alt var reenskrævet til Trykken, blev mig af vor paa Alt opmærksomme Litterator, Hr. Prof. Meyer, venkabeligt meddeelt et til Hovedstaden nylig ankommet Blad af *Ergänzungsblätter zur Jenaischen Litt. Zeit.* 1819, No. 40, hvori findes anmeldt og bedømt et nyt Skrift over vor nærværende Gjenstand, hvis Forfatter under Fortalen kalder sig Dr. Meidlinger. Titelen er: *Ueber unsere Erasmische Aussprache des Altgriechischen*, Wien 1818; og Undersøgelsernes Resultat synes i det Hele at stemme med, hvad her er anført. Skjøndt jeg altsaa maa beklage, ey at have kunnet benytte dette Skrift, vil dog maa skee Væsen i den uafhængige Undersøgelse finde end gyldigere Beviser for Sagens Rigtighed.

I n d b y d e l s e.

Den offentlige Examen for det tilbagelagte Skoleaar i
Roeskilde Kathedralskole tager, efter de skriftlige Prø-
vers Fuldbendelse, sin Begyndelse Mandagen den 20de Sep-
tember 1819, og fortsættes dagligen i nedenstaaende Orden.

Til Universitetet i Kjøbenhavn dimitteres følgende 10 Candidater:

1. Carl Wilhelm Anton v. Wimpfen, en Søn af afdøde Major og
Over-Landevoyinspector i Hertugdømmet Holsteen, L. P. v. Wimpfen.
2. Jens Michael Hertz, en Søn af Amts- og Domprosten i Roeskilde,
Dr. Theol. Hr. J. M. Hertz, Ridder af Dannebrog.
3. Carl de Neergaard, en Søn af Hr. Justitsraad P. J. de Neer-
gaard til Gundersløvholm &c.
4. Jørgen Ganzen Blicher Dreyer, en Søn af Kjøbmand, Hr. H.
C. Dreyer i Assens.
5. Ernst Christian Dreyer, en Søn af samme Fader.
6. Gustav Adolph Joachim Diderich Suhr, en Søn af affædiget
Capitain Hr. P. A. Suhr i Vordingborg.
7. Peter Andreas Heiberg Jürgensen, en Søn af afdøde Mægler
F. C. Jürgensen i Kjøbenhavn.
8. Hans Jørgen Brangstrup, en Søn af Sognepræsten til Trøe og
Sct. Jørgensbjergs Kirker ved Roeskilde Hr. M. Brangstrup.

9. Morten Christen Quistgaard, en Søn af afdøde Commerceraad og Capitain F. P. C. Quistgaard til Gjerdrup, og Stedson af nysmeldte Hr. Justitsraad Neergaard.
10. Johan Bartholin Eichel, en Søn af nylig afdøde Proprietair Hr. J. v. Bartholin Eichel til Svandholm.

Til Universitetet i Kiel var allerede sidste Paaste afgaaet een af de Øverste blandt disse:

Friiderich Carl Ferdinand Jacobsen, en Søn af Amtsproosten i Flensburg-Amt og Sognepræst til Grundhoff i Angeln, Hr. G. Jacobsen.

Bemeldte Examen's Indretning.

Dagen:	Første Værelse.	Andet Værelse.
20 Septbr. Formidd. Eftermidd.	Dansk 4de og 3die Klasse. Dansk 3die Cl. fortsat.	Aritmetik 2den Klasse. Dansk 1ste Cl.
21 Septbr. Formidd. Eftermidd.	Geometrie 4de Cl. og Candidaterne. Tysk 3die Cl.	Dansk 2den Cl. Historie 1ste Cl.
22 Septbr. Formidd. Eftermidd.	Tysk 4de Cl. og Candb. Geometrie 3 Cl.	Fransk 2den Cl. Geografie 1ste Cl.
23 Septbr. Formidd. Eftermidd.	Latin og Hebr. Candb. Arithm. Cand. og 4 Cl.	Tysk 2den Cl. Fransk 3die Cl.
24 Septbr. Formidd. Eftermidd.	Fransk og Iliad. Candb. Histor. og Geogr. Candb.	Geografie 4de Cl. Aritmetik 1ste Cl.
25 Septbr. Formidd. Eftermidd.	Græsk og Helig. Candb. Aritmetik 3die Cl.	Historie 2den Cl. Græsk 1ste Cl. b og 2den a.

Dagen.	Første Værelse.	Andet Værelse.
27 Septbr. Formidd.	Historie 3die Cl.	Latin, Justin. 2den Cl.
Eftermidd.	Hebraisk 4de og 3die Cl.	Religion 1ste Cl.
28 Septbr. Formidd.	Latin, Livius, 3 Cl.	Dydsf 1ste Cl.
Eftermidd.	Fransf 4de Cl.	Geografie 2den Cl.
29 Septbr. Formidd.	Historie 4de Cl.	Latin 2den Cl. (Ehreskom. og Cæsar).
Eftermidd.	Latin, Dvid. 3 Cl.	Fortsettes.
30 Septbr. Formidd.	Græsk 4de Cl. og 3die Homer.	Religion 2den Cl.
Eftermidd.	Græsk 3die Cl. Herodot.	Latin 1ste Cl. a.
1 Octbr. Formidd.	Latin 4de Cl.	Græsk 2den Cl. c og b.
Eftermidd.	Religion 3die Cl.	Latin 1ste Cl. b.
2 Octbr. Formidd.	Religion 4de Cl.	Geografie 3die Cl.
Eftermidd.	Græsk, Iliad. og 3die Cl. a.	

I den paafølgende Uge inden 7de Oct. anmodes de unge Menneſker at møde, ſom ere anmeldte til, eller endnu fremdeles maatte ønske at optages i Skolen.

Hvad Dag Translocationen kan ſkee, ſkal gjennem Disciplene nærmere vorde beſjendtgjort. Til at bævre ſaavel ſamme, ſom den foregaaende Examen, ſaa ofte Lyſt og Leilighed tillader Dem det, med Deres behagelige Nærværelſe, indbydes hermed Disciplenes Forældre, Værger ſamt alle andre Belyndere af vore Beſtræbelſer, ærbødigſt af

København den 8de Septbr. 1819.

S. N. J. Bloch,
Dr. Prof. og Skolens Rector, R. af D.
